

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Τὸ τί προσφέρει ἡ Κρατικὴ μας Ὀρχήστρα στὴ μουσικὴ κίνησι τοῦ τόπου εἶναι γνωστὸν σὲ δλοὺς δλοὺς παρακολούθου ἀνελλιπῶς τὶς συναυλίες της. Μᾶς δίνουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἀκούμε ἐκτελέσει γνωστῶν μεγάλων συμφωνικῶν ἔργων ποὺ πάντα ζανακοῦνται μὲ ἐνδιαφέρον ἀπὸ δλοὺς ἐκείνους ποὺ σὲ κάθε καινούργια ἐκτέλεσι τῶν δέν βλέπουν μόνο τὴ μουσικὴ ἀπὸ, λαοὶ ποὺ θὰ τοὺς δώσουν ἔργα ἀπὸ μακροῦ καθιερωμένα ὡς ἀριστουργήματα τοῦ εἴδους, ἀλλὰ αισθάνονται καὶ μιὰ ἰδιαίτερη χαρὰ θταν μποροῦν νὰ παρακολουθοῦν τὴν ἀναεωμένη ἐρμηνεῖα ποὺ τοὺς δίνει ὁ ἐκαστοὺς διευθύνων μαστρος, τὴν ἀρχιτεκτονικὴ ποὺ διαγράφει μὲ τὴν δλη γραμμὴ τὴς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου ὡς συνόλου καὶ μὲ τὴν ἀπόδοσι τῆς μουσικῆς ἐνοίας ἐκαστοῦ μέρους, τοῦ χαρακτῆρος κάθε φράσεως, κάθε μοτίβου. Πρόκειται βέβαια περὶ μιᾶς ἀληθινῆς δημιουργίας ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν μουσικὴν ἀντίληψιν κάθε μαστροῦ περὶωπῆς ποὺ μᾶς παρουσιάζει ὁποῦ καινούργιο κάθε φορὰ πλαίσιον τῆς ἴδια αὐτῆς δημιουργίας τοῦ συνθέτου. Καὶ τὴ δημιουργία αὐτὴ δέν εἶνε λίγιο ἐκείνη ποὺ τὴν ξέρουν τοὶ γενικὴ τῆς γραμμῆ ἀπ' ἔξω καὶ τόσο καλά ὡστε ἐκεῖ ποὺ κἀθόνται στὴ θέσι τοῦς νὰ σιγοτραγουδοῦν ἐνδόμυχα τὴν εἴσοδο τοῦ κάθε γνωστοῦ μοτίβου, τὴν ἀνάπτυξι τοῦ, τὶς ἀπαντήσεις κ.λ.π.

Οἱ Συμφωνίες τοῦ Μπετόβεν, ἔργα ποὺ χαρακτηριστικὰ μᾶς μεγαλοφoνιάς σὰν τὴ δικὴ του ἔχουν γίνε κτῆμα κάθε ἀληθινῶ φιλομούσου καὶ τὰ κυριώτερα ἔθεμα τῶν μιλοῦν στὴν ψυχὴ ἀκόμη καὶ πολλῶν νεο, μῆτῃν στὶς ἀνεπῆρβλητες καλλονές τῆς Συμφωνίας. Ἀπὸ τὰ ποὺ γνωστὰ εἶναι τὸ κύριο θέμα τῆς 5ης Συμφωνίας (τοῦ πεπραμένου) μὲ κίνησι τῆς ὄρθοισι ἐπεξεργασία του ποὺ βῆκε τελειωτικὰ ἀπὸ τὴν πέννα τοῦ μεγάλου διδασκάλου ὕστερα ἀπὸ μακρὰ κυοφορία ὅ, πως ἔξερομε ἀπὸ τὰ τόσα σχετικὰ σκίτσα πολλὰ τῶν ὀπιων ὠσόντων καὶ διαφυλάσσονται μὲ στοργὴ ὅπως καὶ πολλὰ σκίτσα θεμάτων ἄλλων του Συμφωνιῶν. Πέρουσι λίγο ἀργότερα ἀπὸ τὶς τρεῖς ἐκτελέσει τῆς 9ης Συμφωνίας στοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ ποὺ τὶς εἶχε παρακολουθήσει τόσος κόσμος δὲν ἐκπλαγήκαμε νὰ ἀκούσωμε μῆος σ' ἕνα αὐτοκίνητο ἐκεῖ κοντὰ στὸν Περνασοῦ μιὰ κοπελίτσα νὰ ὤπουτοὺθῆκε τὸ ἔκπαλο ἐκείνο θέμα σὲ ρέ μείζονα ποὺ τὸ πρωτοδίνουν τὰ τοῖάλα μετὰ τὰ ρεταϊτατῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ φινάλε τοῦ ἔργου. Ἦταν πολὺ μικρὴ γιὰ νὰ ὀποθεώμε πως τέρερε γιὰ ἦταν μέλος τῆς χορωδίας ποὺ λαμβάνει μέρος στὸ ἔργο. Ἀπὸ τὴ δσοφῆ ἀκρόατριά ἀπὸ κείνες ποὺ μὲ συγκίνησι τὸ παρακολούθησε ἴσως ἀπὸ κεῖ ψηλά, ἀπὸ τὰ βραχάκια. Ἐτχε μπεῖ στὴν ψυχὴ τῆς τὸ θειο ἐκείνο μοτίβο ποὺ προσπεικυρώνει τὸ μεγάλο δόγμα τῆς τέχνης «ἡ ἐκφορῆς ἐν τῇ ἀπλότητι»—καὶ τίποτε τὸ πὸ ἀπλό ἀπ' αὐτὸ ποὺ ἡ μελωδία του γυρίζε γύρω σὲ 5 νότες τῆς διατονικῆς κλίμακος τοῦ ρέ καὶ κυοφορεῖ ἐκείνο τὸν πλοδο τῆς ὕπερκόσμιας δημιουργίας ποὺ μᾶς δίνει παρακάτω ὁ Μπετόβεν μὲ τὴ συνειργασία καὶ τῶν φωνητικῶν στοιχείων στὴν ἔκπαυλῆ ἐκείνη κατακλιθεῖα τῆς μεγαλόπνοης 9ης του.

•ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ•

Ἄλλὰ καὶ πόσων ἄλλων συμφωνικῶν ἀριστουργημάτων τὰ κύρια θέματα τὰ ξέρουν καὶ τὰ ἔχουν σὰν μιὰ ἑρὰ παρακαταθήκη μῆος τὸ μουσικό τους ὀπουσεῖθη ὅλοι ἐκείνοι ποὺ βῆλασαν στὴ μουσικὴ διχὴ μιὰ τέρφι τὸν αἰσθήσεων ἀλλὰ τὸν πὸ πειστικό διχητή γιὰ ὅ,τι τὸ πὸ ὕψηλὸ τὸ πὸ ὠραίο μποροῦμε νὰ βρῶκαμε σ' αὐτὴ μας τὴ ζωῆ.

Οἱ συμφωνικῆς συναυλίες τῆς Κρατικῆς μας μᾶς παρέχουν καὶ μιὰ ἄλλη ἀτίμητη μουσικὴ ἀπόλαυσι: νὰ ἀκούμε ἀληθινῶς καὶ μετ' αὐστηρῶν ἐπιλογῶν καλουμένων δικῶς μας ἡ ξένους καλλιτέχνας ποὺ ἐκτελοῦν ἐν συνειργασίᾳ μὲ τὴν ὀρχήστρα ἔργα μεγάλου πάντοτε ἐνδιαφέροντος. ἔργα ποὺ χάρης σὲ τέτοια συνειργασία τὰ ἀκούμε σὲ δλο τους τὸ μουσικό μεγαλεῖο ἐνὸ τωτοχρόνων ἀπολαμβάνομε τὴν πολλὰ φορὴς συναρπαστικὴ τέχνη βιρτουοζῶν ποὺ ἔχουν ἐπιβληθεῖ παντοῦ μὲ τὴ λάμψι τῆς δεξιότηταν τῶν ὄσο καὶ μὲ τὴν ἀναερότητα τῆς μουσικῆς τῶν ἐρμηνευῶν.

Παραμένει σὲ δλοὺς ἀέξετῆς ἡ συμμετοχὴ στὶς συναυλίες αὐτές δσο μεγάλων καλλιτεχνῶν τοῦ βιολοντέλου Πιῆρ Φουρνιῆ ποὺ μᾶς ἔδωσε δείγματα τῆς πὸ ἐξελιγμένης τέχνης σ' αὐτὸ τὸ ὄργανο μαζὶ μὲ μιὰ ἰδεωδὴ μουσικότητα καὶ τὸν Ἐνρικο Μαῦνάντι ποὺ μᾶς ἔδωσε κατὰ τὸν πὸ ὀρίστωο τρόπο τὸ συναίσθημα σὲ τί ὄψος ἀληθινῆς ἐξαυλῶσεως μπορεῖ νὰ μᾶς μεταρραῶση ἕνας καλλιτέχνης μὲ τόσο ἀνώτερο μουσικό στοχοσμοῦ σὰν τὸ δικὸ του. Σ' ἕναν τέτοιο ὀδρομο ἔχει προχωρήσει μὲ βήματα σταθερὰ καὶ ὁ νέος Γάλλος πιανίστας Σανδὸν Φρανσουά, ἐνὸ ὁ Γερμανός Τέν Μπέργκ μᾶς ἐδειξε μὲ τὸ παίζιμό του ὡς πὸ ζηλητὸ σημείο συγκερασμοῦ πιανιστικῶν ἱκανοτήτων καὶ ἀληθινῆς μουσικῆς ἀνωτερότητας μπορεῖ νὰ φθάσει ἕνας καλλιτέχνης τῆς δικῆς του ὀριμότητος. Ὁ Ρωσοσ - Ἀμερικανός Τοσεράτσκι ποὺ ἦταν πραγματικὰ καταπληκτικός στὴν ἐκτέλεσι τοῦ κοντσέρτου σὲ μὲ ὄψει τοῦ ἴστω ποὺ ἐπαίξει μὲ τὸ πλαίσιον τῆς Κρατικῆς δέν μᾶς ἔδωσε μιὰ τόσο ὀλοκληρωμένη ἐντόπωση στὸ ἐπακολούθησαν ρεσιτάλ του. Ἀκούσωμε καὶ τόσες ἄλλες ἔξαιρετικῆς ἐκτελέσει δικῶν μας καὶ ξένων καλλιτεχνῶν ποὺ θὰ θέλαμε πολὺ νὰ μᾶς ἐπέτρεπε νὰ τὶς ἀναφέρωμε ὅλες τὸ πλαίσιον τοῦ παρόντος σημειώματος.

Καὶ τὸ ἄλλο ὄμως δέν μᾶς λείπει ἐπὶ πλέον ὁ τόσον ἀντικειμενικός καὶ ἀπῆριτος ἀπολογοσμοσ τοῦ ἔργου τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας ποὺ δημοσιεύθηκε τελευταίως καὶ περιέχει τὸ κυριώτερο σημεία τῆς δρασῆς τῆς ἐπὶ τῆ συμπληρωσῆς ἔτους ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς θερινῆς περιόδου 1953 μέχρι τοῦ τέλους τῆς χειμερινῆς περιόδου 53-54;

Μᾶς ζαναθυμίζει ποιά ἦσαν τὰ συμφωνικὰ ἔργα Ἑλλήνων συνθετῶν ποὺ παίζθησαν κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴν καὶ μᾶς ἔδωσαν μιὰ ζωντανὴ εἰκόνα τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς δημιουργίας. Ἐξ αὐτῶν γνωστὰ ἀπὸ προηγουμένως ἐπιτυχῆς τῶν ἦσαν ἡ Συμφωνία τῆς Λεβεντιάς καὶ ὁ Μηνᾶς ὁ Ρέμπελος συμφωνικό ποίημα τὸ Καλομοῖρη, τὸ Πρελοῦθιο καὶ φοῦγκα τὸ Πονηρὶθ, ἡ Βυζαντινὴ θυσία τοῦ Πέτρου Πετριῆ, ὁ Παρραλλαγῆς καὶ φοῦγκα πάνω σὲνα δημοτικὸ τραγοῦδ

του Εδαγγελάτου, δυο άποσπάσματα από τον Βασιληά 'Ανήλιαγο του Νεζερλίτ, Σουφτα Ντιβερτιμένο του Κα. ρωτάκη, Προσευχή στην 'Ακρόπολη του Παλλαντίου και Πανηγύρι της 'Ασκ. Γωνιάς του Θεοδωράκη. 'Επί πλέον μας δόθηκαν σέ 1η έκτέλεση «Οι Δάφνες και Κυπαρίσσι» του Βάρβογλη, τό Τραγικό ποιήμα του Παλλαντίου. ή 'Ελληνική 'Αποκρή χοροδράμα του Μ. Θεοδωράκη, ή Συμφωνίατά σέ Μι του 'Α. Υ. Κουνάδη και ή Πρώτη Συμφωνία του Γιάννη Χρήστου.

Είχαμε και πρώτες άκροάσεις Έργων συγχρόνων και μη ξένων συνθετών. 'Απ' αυτές ιδιαίτερα αξιοπα- ρατήρητες ήταν της 1ης Συμφωνίας (παλιότερου Έργου) του 3ου φημισμένου των συγχρόνων Ρώσων συνθετών Δ. Σοστάκόβιτς, μιάς πρωτότυπης μουσικής εικόνας «'Ο Πέτρος και ό Λύκος» του Προκόφιφ που δόθηκε μέ άφηγητήν του κειμένου τον κ. Κατοσόπουλον της Τσιγκάν του Ραβέλ μέ σολίστα βιολιού τον κ. Βολω- νίνη, του «Μαθθίας ό ζωγράφος» του Χίντεμιτ και άλλων Έργων των Ρεσπίγκι, Γκραίνερ, Πέρσελ, Μπέλα, Μπάρτοκ, Μπόρχαρδ, του τόσο πρόωρα έκλιπόντος Στέφαν, του Κόνταλου, του Πετζέτι.

Μέσα στις άληθινά μεγάλες μουσικές δημιουργίες των νεωτέρων χρόνων βλέπομε συχνά συλλήψεις που βγαίνουν από δραματισμούς του ψυχικού κόσμου του συνθέτου που μάς υποβάλλει ψυχικά και σ' έμάς όταν είναι τέλειος κάτοχος του μυστηριακού μεγαλείου της τέχνης των ήχων. Τέτοιες δημιουργίες είναι π. χ. τά Νυκτερινά του Ντεμπισσύ και ίδια εκείνα τά άνεπίπτωτου κάλλους «Ζώνεφ». Σέ άλλες βλέπομε την έμπνευση που βγαίνει από ένα ύπεροχο ποιητικό κείμενον που φαίνεται πόσο βαθειά μίλησε στην ψυχή του συνθέτου. 'Από τούς θησαυρούς του δημοτικού μας τραγουδιού από άληθινά έμπνευομένα ποιητικά κείμενα του Πα- λαμά, του Σολωμού, του Σικελιανού κ. ά., ένεπνεύσθη- σαν τίς καλλίτερες δημιουργίες τους οι κορυφαίοι των συνθετών μας. 'Αλλη πηγή έμπνεύσεως είναι ή βαθειά έντύπως που αισθάνθηκε ό συνθέτης από έναν πίνακα μεγάλου ζωγράφου που στή μουσική της άπεικόνισι μάς την εκφράζει σέ τρόπο που νά είναι εκδηλή μιά πραγματική δόνησι του έσωτερικού του κόσμου. Μιά τέτοια δημιουργία βλέπομε στό Έργο του Χίντεμιτ

«Μαθθίας ό ζωγράφος». Έργο δυνατό πρωτότυπο, γε- μάτο από την πιο ένδιαφέρουσα τεχνολογία από εκεί- νη που έπέβαλε τό δημιουργό της στό παγκόσμιο μου- σικό κριτήριο. Έχομε βέβαια και όμοιείδς προηγου- μένο τό «'Από τούς πίνακες μιάς έκθέσεως» του Μου- σόργκσκη, Έργο γραμμένο από τό συνθέτη γιά πιάνο, Έρ- γο που παρέχει σέ πιανίστες άληθινά άριμους τό πιο πρόσφορο έδαφος γιά νά αναπτύξουν όλη τους την τέ- χνη και όλη τους τή δυναμικότητα, άλλα ταυτόχρονα και την έξαιρετική μουσική άντίληψι και πρωτοτυπία που χρειάζεται νά έχουν γιά νά ζωντανέψουν στην ψυ- χή μας τό άληθινό μουσικό κάλλος περιεχόμενο του Έργου που είναι ακόμη δυσκολότερο σέ άπόδοσι στην μεταγραφή του γιά συμφωνική όρχήστρα.

Μέσα στις τόσες άλλες κατηγορίες συμφωνικών Έρ- γων που άκοιμε άς αναφέρωμε και εκείνα 'που είναι έμπνευομένα από τίς φυσικές ή άλλες καλλονές ενός τόπου. "Ενα τέτοιο ήτο και τό γνωστό του Σμέτανα ό «Μολδάβας» που ξανοκόσασε στις περυσινές θερινές συναυλίες της Κρατικής. Μάς μετέφερε σ' εκείνα τά μα- γευτικά τοπία που άπεικονίζει μέ τέτοια ελικρίνεια αισθήματος ό μεγάλος Τσέχος συνθέτης. Τό ζωγράφι- σμα του Μολδάβα που ξεχόνεται στην πλατεία του κοίτη και τραβάει μέ μεγαλόπρεπη γαλήνη προς την Πράγα, άν δέν έχει εκείνο τό ποιητικό περιεχόμενο που μάς δίνει ένας Σομπερτ στό ζωγράφιμα του πο- ταμιού μέ τίς «έπιστροφές» του πού άπαθανάτισε στό όμώνομο τραούδι και στό κουίντετο του έχει όμως μιά γραφικότητα που ξέρον νά δίνουν στό τοπίο τους συνθέται σάν τον Σμέτανα που στή μουσική τους μάς έδειξαν πόσο είναι άληθινοί εθνικοί βάρδοι.

"Ενα 'Ελληνικό Έργο παρόμοιας έμπνεύσεως ήτο τό από τά «Βουναί και τά 'Ακρογιάλια της 'Αττικής» του Εδαγγελάτου που μάς δόθηκε στην άρχή της νέας σειράς των φετινών θερινών συναυλιών της Κρατικής. 'Ο συνθέτης μάς έδειξε σ' αυτό πόσο μίλησαν στην ψυ- χή του οι φυσικές καλλονές του τόπου μας και μέ πό- ση ελικρίνεια απέδωσε μουσικά τή συγκίνησι που αι- σθάνεται πάντα από τά μαγευτικά αυτά τοπία που από αιώνα εξυμνήθηκαν μέ άληθινήν έξορσι από δικούς μας και ξένους.